

Üniversite Seçerken

ERHAN ERKUT

ISBN 978-605-322-368-9

© Optimist Yayın Dağıtım, 2017

Optimist Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Sertifika no. : 11970

Telefon : 0216 481 29 17-18

Faks : 0216 521 10 64

e-posta: optimist@optimistkitap.com

www.optimistkitap.com

facebook.com/optimistkitap

twitter.com/optimistkitap

www.youtube.com/OptimistKitap

www.optimistkitapblog.com

Optimist yayın no. : 450

Konu : Eğitim

Editör : Gerçek Çiçek

Basım : Temmuz 2017, İstanbul

Düzenleme : Selim Talay

Düzelti : Meral Aslankaya

Baskı ve cilt : Pasifik Ofset

Sertifika no. : 12027

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No:3/1

Baha İş Merkezi A Blok Kat:2

34310 Haramidere / İstanbul

Tel: 0212 412 77 77

*Üniversiteye geçen yıl başlayan Selen'le
Gelecek yıl başlayacak olan Esra'ya*

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİVERSİTE SEÇİMİ	9
1.1. Fark Yaratmak.....	9
1.2. Kariyer Planlama.....	25
1.3. Üniversite Seçim Rehberi.....	47
1.4. Meslek Seçimi.....	62
1.5. Üniversite Sisteminde Öğrencilere Tanınan Esneklikler.....	66
1.6. Yeni Kurulan Bir Üniversiteyi Neden Seçelim?.....	83
2. ÜNİVERSİTE SIRALAMALARI	97
2.1. Dünya Sıralamalarında Türk Üniversiteleri.....	97
2.2. Türkiye'deki Üniversitelerin Araştırma Çıktıları Üzerine.....	109
2.3. Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi.....	125
2.4. Üniversite Olmadan Girişimcilik Olmaz.....	132
2.5. Sistemimiz Yaratıcılığı ve Yenilikçiliği Törpülüyor.....	134
2.6. URAP Sıralamalarında İstanbul Vakıf Üniversiteleri.....	137
2.7. Programları Giriş Puanları Üzerinden Karşılaştırmak.....	140

3. 21. YÜZYILDA HAYATTA KALMAK İÇİN YETKİNLİKLER	151
3.1. 21. Yüzyıl Yetkinlikleri – SORUN.....	151
3.2. 21. Yüzyıl Yetkinlikleri – ÇÖZÜM.....	159
3.3. 21. Yüzyıl Yetkinlikleri – İLK ADIM.....	166
4. EĞİTİM SİSTEMİMİZİN BUGÜNÜ VE GELECEĞİ	171
4.1. Eğitim Sistemimizin Tümörü: Çoktan Seçmeli Sınav.....	171
4.2. Türkiye'nin PISA'daki Düşüşü.....	184
4.3. ÖSYS Puanı - Not Ortalaması İlişkisi.....	201
4.4. Öğretmenlikte Bilgi Teknolojileri Kullanımı.....	207
4.5. Üniversite Eğitimi Neye Dönüşecek?.....	216
5. EĞİTİMİN EKONOMİK YANI	221
5.1. Milli Gelirin Özel Okul Talebine Etkisi.....	221
5.2. Paralı Eğitimin Parasını Çıkarmak.....	223
5.3. Üniversite Kurma Ekonomisi.....	228

ÖNSÖZ

Yurtdışında 20 yıl öğretim görevlisi olarak çalıştıktan sonra 2005 yılında Türkiye'ye dönmeye karar verdiğimde temel amacım yurtdışındaki deneyimlerimi ülkeme aktarabilmektir. Hem eğitim hem araştırma, hem de hizmet ve uygulama alanlarında kapsamlı çalışmalar yapmışım. Türkiye'de özellikle araştırma kültürünün zayıf olduğunu fark etmiş ve enerjimi bu alana yönlendirmeyi planlamışım. Fakat daha ilk günlerimde ülkenin eğitim sorunlarının çok daha yaygın olduğunu ve gerilere gittiğini fark ettim. Yüksek lisans ve doktora yerine lisans programlarının ilk yıllarındaki öğrencilere odaklandım ve öğrencilerin yetkinlik ve becerilerini geliştirmeye çalıştım. Ülkede kariyer planlama yapılmadığını fark ettim ve bu konuda seminerler düzenledim. Üniversite tercihlerinin son derece yüzeysel bir şekilde yapıldığını fark ettim ve bu alanda bilinçlendirme çalışmaları yapmaya başladım.

Bir ülkenin en değerli kaynağının insan olduğunu düşünüyorum. Yüksek potansiyele sahip beyinlerden yeterince yararlanılamaması çok acı verici. İlk ve ortaöğretimdeki eksikliklerin tektipleştirilmiş öğrencileri ömür boyu sıradanlığa mahkûm etmemesi için bireylerin kendilerini tanıyabilmeleri, geleceklerini planlayabilmeleri ve daha başarılı ve mutlu birer birey olabilmeleri için bir dizi çalışma yaptım. Son beş yılda bu çalışmaları blog yazılarına dökmeye başladım. Bu kitabı da lise mezunlarının üniversite seçimi süreci üzerine yazmış olduğum blog yazılarımdan derledim. Kitaba kaynak olan blog yazıları ve daha

fazlasına erhanerkut.com'dan, kitapta kullanılan tüm kaynakların web adreslerine de erhanerkut.com/unisec'ten ulaşabilirsiniz.

Kitap için seçtiğim yazıların üniversite seçme aşamasında olan öğrenci ve ebeveynlere akılcı kararlar almalarında destek olacağını düşünüyorum. Bazı yazılar birkaç yıl önce yazılmış olmalarına rağmen kanımca güncelliklerini korumaktalar. Gereken durumlarda yazılara güncellemeleler de ekledim. Okuyucunun sormak, eklemek istediği konular olursa diye, iletişim yolunu Twitter'dan açık tutuyorum. #UniSecEE ile gönderdiğiniz Tweet'lere şahsen cevap vereceğim.

Kitabın ismi "Üniversite Seçerken" ancak üniversite seçiminin yanında genel olarak üniversitelerden, üniversitelerin gençlere ne verdiğinden (ve vermediğinden) ve en önemlisi gençlerin kendilerini geliştirmeleri için nelere odaklanmaları gerektiğinden de bahsettim. Umuyorum bu zorlu süreçte öğrencilere destek olur.

Blog yazılarıma ilham veren tüm öğrenci, ebeveyn, meslektaş ve yöneticilere, yazıları kitaba çevirme konusunda cesaret veren Aslı Erinç'e, yazıları daha anlaşılır bir hâle getiren Gerçek Çiçek'e teşekkür ediyor, okuyuculara iyi okumalar diliyorum.

ÜNİVERSİTE SEÇİMİ

1.1. Fark Yaratmak

Üniversite tercihi konusuna girmeden önce, kanımca daha önemli bir konuya değinmek istiyorum: Öğrencilerin her şeyi eğitim sisteminden beklemeyip kendi formasyonlarının sorumluluğunu kendilerinin alması. Böyle düşünmemin iki nedeni var:

1. Tüm dünyada eğitim sistemleri çağın gereksinimlerinin gerisinde kaldı. Hele ülkemizdeki eğitim sisteminin durumu içler acısı.
2. Eğitimin temel amaçlarından biri, bireyin özyönlendirme becerisini geliştirip kendi gelişiminin sorumluluğunu üstlenmesini sağlamaktır.

Lise mezunlarının bu konular üzerinde düşünüp kendi formasyonları üzerinde karar vermeye başlamaları gerektiğini düşünüyorum. Üniversitede bu seviyeye çıkamayan mezunların başarı şansı pek yok. Bu kitabı elinde tutan her üniversite adayına bu bölümü okumadan geçmemelerini öneriyorum. Buradaki önerileri takip ederseniz, hangi üniversitenin hangi bölümüne girdiğiniz, sanıldığı kadar önemli olmayacak.

Kendini farklılaştıran üniversite öğrencisi dünyayı da farklılaştırır

Türkiye’de ortalama bir lise mezunu, üniversiteyi ne yazık ki bir amaç olarak algılıyor. Yıllar süren anlamsız ve yıpratıcı bir yarış sonrası

üniversiteye girdiğinde, işin zor kısmının arkada kaldığını ve bundan sonrasının kolay olacağını düşünüyor. Oysa bu çok büyük bir yanılgı.

Ülkemizde kültürel, tarihi ve ekonomik nedenlerden dolayı üniversite öncesi eğitim ne yazık ki hiçbir zaman eleştirel ve analitik düşünen, gerçeği arayan, meraklı, kendine güvenen, bağımsız ve ömür boyu profesyonel başarı için gereken yetkinliğe sahip bireyler yetiştirmeyi hedeflemedi. Üstüne üstlük dünyada eşi benzeri az bulunan cinsten, çoktan seçmeli, tek bir sınava dayalı merkezî yerleştirme sistemi, Türk ortaöğretim sistemini tümüyle çökertti. Öğrenciler zamanlarını ve paralarını üniversiteyle ilgisi olmayan “üniversiteye hazırlık” programlarına harcadılar. Bir ülkenin geleceğinin ancak bu kadar başarılı bir şekilde karartılabileceğini, hatta sabote edilebileceğini düşünüyorum. Bu eğitim faciasının günahı da sevabı da bize ait bozan da, düzeltmek zorunda olan da biziz. Peki bu çağ dışı sosyal deney sırasında yıllardır yanlış yönlendirdiğimiz gençlerimize ne olacak?

Konu üzerine cilt cilt kitaplar yazılabileceğinin farkındayım. Ben sadece öğrencilerin işine yarayabileceğini umduğum bazı pratik önerilerde bulunacağım. Önemli bir saptamayla başlamamız gerekiyor: Ortaöğretim sizi ne üniversiteye ne de hayata hazırladı. Aşağıda özetlemeye çalışacağım üzücü durum, her lise mezunu için geçerli değil. Örneğin IB (Uluslararası Bakalorya) eğitimi veren liselerden gelen mezunlar aşağıdaki tipten olmadıkları kadar farklılar; çünkü IB eğitimi ezber dayalı değil, özgür düşünceyi ve yaratıcılığı destekliyor, öğrencinin kişisel gelişimine ve ders dışı eğitime önem veriyor. Ancak, ilginçtir ki üniversite sınavımız IB eğitiminden geçmiş öğrencilerin Türkiye’de üniversiteye girmesini zorlaştırıyor. Yani ülkede bu işi doğru yapanlar var ama çağ dışı sınav sistemimiz onları da yurtdışındaki üniversitelere yönlendiriyor.

Durum vahim: Türkiye’de birçok lise mezununun başarılı olmak için gereken yetkinliklerin önemli bir kısmından yoksun olduğunu gözlemliyorum. Özdeğerlendirme, hedef koyma, planlama, zaman yönetimi, grup çalışması, analiz ve sentez yapma, problem çözme gibi çok temel beceriler birçok öğrencide zayıf. İletişim becerileri de yetersiz. Bırakın artık neredeyse bir zorunluluk durumuna gelmiş olan İngilizceyi, birçok öğrenci kendini Türkçe bile ifade edemiyor. Kompozisyon yazma,

topluluğa hitap etme ve hatta dinleme becerileri, olması gereken düzeyde değil.

Çok gelişmiş olan ezbere dayalı ve çoktan seçmeli sınav teknikleri ise ne yazık ki başarı için ne gerekli ne de yeterli. Çünkü bu sistem başarının, dolayısıyla yaşam doyumunun önemli bir parçası olan öğrenme motivasyonunu öldürmekte. Daha da önemlisi gerçek hayatta pek çok problemin tek bir doğru cevabı yok. Problemlerin çözümü çok boyutlu düşünebilmeyi, farklı olasılıkları değerlendirebilmeyi ve farklı çözümler üretebilmeyi gerektirir. Bu da ancak çocuk ve gençlerimize eğitim sistemimizin yaptığı gibi sadece bilgiyi depolayıp sınavdan sınavıya kullandırarak değil, bilginin gerçek hayatla bağlantısını kurdurarak, onların kafalarında bilgiyi evirip çevirmesini ve kendisine mal etmesini sağlayarak başarılabilir.

Teknoloji ile iç içe büyümelerine karşın yeni kuşakların iletişim ve bilgisayar teknolojisiyle ilişkileri video oyunları, Facebook, Snapchat, Instagram, Twitter gibi sosyal medya uygulamaları ve Whatsapp ile sınırlı. Google ile basit bir arama yapmayı araştırma yapmak sanıyorlar. Oysa bilgi çağında yaşayan yeni kuşakların hedefi, doğru kaynağa ulaşabilme ve onca bilgi kirliliğinden doğru bilgileri filtreleyebilme yetisini kazanmak olmalı.

Temeli cehalete dayalı olan, bilgiye, öğrenmeye, kişisel gelişime değer vermeme eğilimi de sıkça görülüyor. Öğrenciler arasında birbirlerine saygı seviyesini düşük ancak otoriteye saygı seviyesini olması gerektiğinden yüksek buluyorum. Yapıcı tartışma ortamına yabancılar ve fikir farklılıklarına toleransları oldukça düşük. Bunun en önemli sebebi özgüven eksikliği. Kendilerine ve fikirlerine güveni az olan bireylerin tipik özelliği karşıdakinin farklılığını tehdit olarak algılama ve korkuya kapılmadır. Bu nedenle karşıt fikirleri olması gerektiği gibi akılla, verilerle çürütmek yerine, karalayarak ya da saldıracak susturmayı tercih ediyorlar.

İnternette bedava müzik ve video indirmekten tutun, her fırsatta kopya çekmeye kadar, etik değerler konusunda farkındalıkları ve dolayısıyla duyarlılıkları yok denecek durumda. Sosyal farkındalık ve çevre bilinci de ne yazık ki düşük seviyede. Öğrencilerin büyük çoğunluğunda iş deneyimi yok ve dünya algıları oldukça yüzeysel ve yavaş. Uluslararası deneyimleri de yok denecek kadar az ve dolayısıyla önyargı seviyeleri yüksek.

Bütün bunlara ek olarak dünyanın her ülkesinde görülen Y kuşağı (1980 sonrasında doğan ve dijital teknolojilerle büyüyen, teknoloji tutkunu kuşak) özellikleri ne yazık ki gençlerimizde de görülüyor: kısa vadeli hedeflere odaklanma, kısa dikkat süresi, uzun süreler için konstante olamama, gereken çabayı sarfetmeden ödül kazanma beklentisi. Bu özellikler de gençlerin yetişkinliğe geçiş sürecini zorlaştırıyor.

İçinde bulunduğu durumdan dolayı suçlanacak en son kişi öğrencinin kendisidir. Öğrenciye incecik bir iğne batıracak isek, çuvaldızı toplumun geri kalanı (ebeveynler, eğitmenler ve eğitimi yönetenler) fazlası ile hak ediyor. Ama öğrenci için sonuç aynı: Ortaöğretim sizi ne üniversiteye ne de hayata hazırladı. O zaman ne yapacaksınız? İlk önce şunların farkına varmalısınız: Üniversiteye girmekle işiniz bitmedi, daha yeni başlıyor. Üniversite, gereken dönüşüm için son şansınız: Orada kendinizi yeniden programlamanız gerekiyor. Üniversite eğitiminiz boyunca pasif kalıp bilgilendirilmeyi beklerseniz fırsatı kaçırsınız, eğitiminiz kendi sorumluluğunuz. Şimdi üniversite öğrencileri olarak, eğitiminizin sorumluluğunu almalı ve kendinizi hayata hazırlamalısınız.

Aynılaşıma ve farklılaşma: Şöyle bir üniversite mezunu getirin gözünüzün önüne: Donanımlı bir üniversitede işletme okumuş, bazı derslerden kalmış olsa da dört yılda mezun olabilmemiş, üniversitenin öğretebildiği kadar İngilizce biliyor, derslerinde daha başarılı olabilmek adına kulüp faaliyetlerine pek katılmamış, zamanında mezun olabilmek için staj yapmamış, yabancı dildeki yetersizliğinden çekindiği için de yurtdışı değişim programına katılmamış. Böyle bir öğrencinin iş bulma şansı nedir? Girdiği organizasyona katkı sağlama şansı nedir? Dünyayı değiştirme şansı nedir?

Sevgili Arman Kırım Hoca *Bana Bi Akıl Ver Hocam* kitabında yukarıda bahsettiğim soruna “emtialaşıma” (aynılaşıma) adını veriyor. Her yıl binlerce üniversite mezununun Türkiye’de iş dünyasına katılmaya çalıştığı bir ortamda aynılaştan bireylerin tek bir rekabet şansı kalır: Ücret. Emtialaşan üniversite mezunu da asgari ücret peşinde koşmaya mahkûmdur.

Gallup’un Başkanı Jim Clifton’un *Yaklaşan İş Savaşları* (The Coming Jobs War) kitabında ürkütücü bir iddiası var: Tüm dünyada 3

milyar kişi kaliteli iş peşindeyken, dünyada sadece 1,2 milyar kaliteli iş var ve dünya nüfusu kaliteli iş sayısından daha hızlı artıyor (Burada kaliteli işten kastedilen üst düzey yöneticilik değil; tam zamanlı, sürekli ve sosyal güvenliği olan iş). Yani üniversite mezunlarının işsiz kalması sadece Türkiye'ye has bir olgu değil, dünyanın her tarafında görülüyor ve gelecekte daha da çok görülecek. Kaliteli iş için kaliteli insan gücü ve kendini diğerlerinden ayırabilmiş mezun gerekli.

Her üniversite mezununun iş peşinde olduğunu düşünmemek gerekir. Hatta, üniversite mezunlarının hiç olmazsa bir kısmı iş aramak yerine başkalarına iş alanı yaratacak girişimlerin peşinde olacak. Dünyanın içine düştüğü ekonomik bunalımdan çıkmamızı sağlayacak olan, devletler veya büyük şirketler değil, girişimciler olacak. Ama başarılı bir girişimci olabilmek için de öğrencinin kendini eğitmesi ve farklılaştırması gerekiyor.

Üniversite eğitiminin geleneksel hedefi iş bulmak veya iş kurmak değil, öğrencinin hakikati aramasına, kişisel gelişimine, potansiyeline erişimine yardımcı olmak ve önünde yeni ufuklar açmaktır. Bu açıdan bakıldığında da emtialaştıracak bir eğitim reddedilmeli. Özetle, hedefi ne olursa olsun, öğrenci ayrılaşmadan uzak durmalı ve kendi hedefleri yönünde farklılaşmalıdır.

Peki, başarı için yetenek gerekli mi? *Forbes* dergisinin baş editörü Geoff Colvin, Türkçeye *Yetenek Dediğin Nedir Ki* olarak çevrilmiş olan *Talent is Overrated* kitabında çok önemli bir saptama yapıyor: Colvin'e göre, en üst düzey performans (satranç, yüzme, cerrahi, pilotluk, müzik, edebiyat, yöneticilik...) üzerine yapılan yüzlerce akademik çalışmanın hiçbirinde "yetenek" girdisinin etkisi kanıtlanamıyor. Belki daha da ilginç, en üst düzey performans gösterenlerin birçoğu ortalama zekâ ve hafızaya sahip. Ayrıca, en üst düzey performans deneyimle de açıklanamıyor. Buna karşılık üst düzey performansı en iyi açıklayan faktör ise "kasıtlı talim" olarak tercüme edilebilecek "deliberate practice" yani daha yalın bir Türkçeyle "çok çalışmak". Bu kitabın aslında bireyi serbestleştirici bir mesajı var. Colvin, "azmeden herkes başarılı olabilir" diyor. Öte yandan "ne yapayım, başarılı olamam çünkü yeteneğim yok/zeki değilim" şeklindeki söylemleri de geçersiz kılıyor. Yani top sizde. Azmeden herkes yapabilir!

Kırım'ın, Clifton'un ve Colvin'in mesajlarını bir araya koyduğumuzda ortaya çıkan resim özetle şu: Dünyada (ve tabii Türkiye'de) kaliteli

iş, var olan iş gücünden az. Farklılaşmazsan kaliteli işe ulaşman ve dünyayı değiştirmen pek mümkün değil. Başarılı olmak için yetenek, zekâ, hafıza veya deneyimden çok daha önemli olan etken ise azim ve çok çalışmak. Bunları birleştiren öğrencilere verilecek önemli bir öğüt ortaya çıkıyor: Çok (ve akıllı/planlı) çalışarak farklılaşmak başarı olasılığınızı artıracaktır.

Bu noktada, Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin işinin çok da zor olmadığını (bazı çekincelerle birlikte) belirtmem gerek. Yukarıda anlatmaya çalıştığım gibi, lise mezunlarının yetenek havuzu pek derin değil. Bu saptama bir ülke için üzücü olmakla birlikte, bireyler için cesaretlendirici. Yaşıtlarınız değer verilen niteliklerden ve yetkinliklerden ne kadar yoksun ise, sizin kendinizi farklılaştırıp öne çıkarmanız o kadar kolay olur. Diğer bir deyişle, hızlı hareket edip kendini geliştirebilen öğrenciler, ortaöğretim sisteminin hemen hemen bütün öğrencileri geri bırakmış olmasını, kısa zamanda avantaja çevirebilirler.

Hangi yönde çok çalışmak?

Bilgiler: Birçok öğrencinin varsayımının tersine, ders kitaplarında bulunan standart mesleki bilgiler sizi diğerlerinden ayrı kılmak için yeterli değildir. Örneğin, İşletme bölümü mezunuysanız muhasebe bilmeniz, pazarlamanın temel prensiplerini sayabilmeniz, faizli nakit akışı hesaplarını doğru yapabilmemiz, stratejik planlamanın ana hatlarına hâkim olmanız işvereni şaşırtmaz—toplum bunları her işletme mezunundan bekler. Ancak, Türk vergi sisteminin yanında Amerikan ve Avrupa vergi sistemlerine de aşınaysanız, özellikle çok uluslu şirketler için daha da ilginç bir aday hâline gelirsiniz. Daha ders programınıza dâhil olmamasına karşın yeni çıkacak olan Türk Ticaret Kanunu'nun işletmelerin fonksiyonel alanlarına olası etkilerini biliyorsanız (veya en azından bu konu üzerinde düşünmeye başlamışsanız), birçok kurum için daha yararlı olabilecek bir adayınızdır. Formel eğitime dâhil olmamasına rağmen büyük verinin ve yapay zekânın değişik sektörleri nasıl etkileyebileceği konusunda öngörü oluşturabilecek kadar bilginiz varsa, birçok kurumun dikkatini çekebilirsiniz. Özetle, herkesin bilmesi beklenen dünkü bilgilerden çok, kurumlara yarın gerekli olacak konulara hâkimseniz

farklısınızdır. İşte bu yüzden derslerde verilen bilgilerle yetinmeyip kütüphanedeki popüler yayınları ve dergileri, seçtiğiniz web sitelerini takip etmeniz, alanınızdaki kongre ve seminerlere katılmanız ve öğretim üyeleri ile dersler dışında da görüşmeniz önemlidir.

Yetkinlikler: Belki bazı öğrencileri şaşırtabilir ama çok sayıda işverenle yapmış olduğum görüşmelere dayanarak, profesyonel yaşamda başarı için gereken yetkinliklerin kitabı/mesleki/teknik bilgilerden önde geldiğini söyleyebilirim. Şirketler 22 yaşındaki bir üniversite mezununa gerekirse birkaç haftalık bir uzaktan eğitim ile kitaptaki bilginin önemli bir kısmını aktarabilirler. Ama yetkinlik geliştirmek—hele belirli bir yaştan sonra—daha zor olabilir. Üniversite yıllarında bilinçli bir gayret ile iletişim, dinleme, grup çalışması, sunum teknikleri, planlama ve zaman, stres, proje yönetimi yetkinliklerini geliştirmeniz, kanımca en az derslerde öğrenebilecekleriniz kadar önemlidir. İdeal bir dünyada bu yetkinliklerin çoğunun orta-öğretimde geliştirilmiş olması ve üniversitede cilalanması gerekir. Ama daha önce de belirttiğim gibi, eğitim sistemimiz ne yazık ki ideal durumdan epey uzak. Bu tür yetkinlikleri sadece bilgi edinecek geliştiremezsiniz. Uygulama yapmanız şarttır. Örneğin iletişim, sunum teknikleri ve analitik düşünme yeteneklerinizi geliştirmeye yönelik olarak tasarlanmış bazı derslerinizi bu yönde önemli birer fırsat olarak değerlendirebilirsiniz. Becerilerin geliştirilmesinde öğrenci kulüpleri, spor takımları, grup projeleri ve yarı-zamanlı çalışma fırsatları büyük rol oynar.

Her birey farklıdır. Kötü eğitim sistemleri imalat hattı gibi çalışarak bireyleri tektipleştirmeye çalışır. Ama sisteme rağmen farklılaşmak da elimizdedir—özellikle üniversite sıralarında. Aşağıda bireylerin üniversite döneminde ne şekillerde farklılaşabileceklerinden bahsedeceğim. Olası birçok boyuttan sadece beş tanesini ele alıp her boyutta sadece üç farklı seviyeyi konumlandıracağım. Bu tabloyu iki yönde de büyütme mümkün ama temel mesajı vermek için bu tablonun yeterli olduğunu düşünüyorum.

Çok boyutlu farklılaştırma karnesi

Boyut	Orta	İyi	Pekiyi
Dil	Türkçe	+İngilizce	+Rusça ya da Çince
Bilgisayar	Word	+Excel	+Programlama
Sektörü Tanıma	Derste proje	+Staj	+Yarı-zamanlı iş
Dünyayı Tanıma	Dersler	+Değişim programı	+Çalışma hayatı
Çok Yönlülük	Sertifikalar	+Kulüpler	+Hobiler

Dil

Türkçe: Ne yazık ki yaygın algı, Türkçeyi iyi kullanmanın önemini yitirmiş olduğu şeklinde. Ancak, kanımca kendi dilini iyi kullanamayan bir birey, öğrendiği yabancı dilleri de iyi kullanamayacaktır. Dolayısıyla Türkçe yetkinliğimize sürekli yatırım yapmamız gereklidir. Dildeki yetkinliğiniz çevrenizdekilerle kuracağınız iletişimin kalitesini artırır. Bu konuya önem verirsiniz, sizi profesyonel hayatınızda öne çıkartacak bir farklılığa kavuşabilirsiniz. Çünkü işverenler için sadece bir konuyu iyi bilmeniz değil, bildiklerinizi ifade edebilmemiz de büyük önem taşır.

İngilizce: Değişik çağlarda değişik diller (Latince, Fransızca) dünyaya hâkim olmuştur. Şu anda tüm dünyada birçok bilim alanının ve teknolojinin dili İngilizcedir. İngilizcede okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerileri en azından orta-ileri düzeyde olmayan üniversite mezunlarının önündeki iyi profesyonel kariyer alternatifleri sınırlıdır. Yukarıda yeni bilgilerin öneminden söz ettim. Örneğin Clifton'un kitabını okuyabilmek için Türkçeye çevrilmesini bekliyorsanız farklı olmanız zordur. Gerçekten farklı olmak için ise ikinci bir yabancı dilin gerekli olduğunu düşünüyorum.

İkinci yabancı dil: Bana en çok gelen sorulardan biri, önerdiğim ikinci yabancı dil. İlk yabancı dilimin Almanca olmasına karşın öğrencilerime ikinci yabancı dil olarak Rusça veya Çinceyi öneriyorum. Nedeni basit: Her eğitimli Alman İngilizce biliyor. Ama bu, Ruslar ve Çinliler için geçerli değil.

Rusya ile şu anda ilişkilerimizin zayıflamış olmasına rağmen hâlâ Rusçayı öneriyorum. İki ülke arasındaki ilişkiler zaman içinde yakınla-